

Učiteljski

TOVARŠ.

Izhaja
1. in 15. dne vsakega
meseca na čeli poli.

List za šolo in dom.

Veljá
za vse leto 2 gl. 50 kr.,
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 4.

V Ljubljani 15. februarja 1871.

Tečaj XI.

Verstenje in strokovništvo.

Kdor vedno v enem in istem razredu podučuje, kdor več let zapored ene in iste nauke razlaga in izprašuje, naveliča se že tega enakomernega prednašanja in službovanja. Zlasti mora biti za učitelja prvega razreda malo malo mikavno, da mora vsako leto na novo začeti s težavnim prvim naukom v branji in pisanji. On si želi, da bi z otroci vred napredoval pri svojem podučevanju, da bi se vadil v učilu novih in drugih predmetov. Sicer je tudi res, da zveden in pridn učitelj vé zmerom kaj novega v svoj nauk vpletati, da večkrat poskuša z novim učilom in da mu morda ne bode dolgčas tudi več let ne v prvem razredu; vendar pa se pogostoma slišijo opravičene želje učiteljev, da bi radi podučevali sedaj v tem, sedaj v kakem drugem razredu. V nekterih krajih se učitelji tudi res takó versté; toda več šol je menda takih, kjer se učitelj le v enem samem razredu — postara. Torej bodem po svoji mali previdnosti nasvetoval, kako bi se moglo tudi v naših večrazrednih šolah tako verstenje vpeljati in poslednjič bodem še nekaj razlogov za svoj predlog našteval.

V sedanjih razmerah, pri sedanjem slabem materijalnem stanju ljudskih učiteljev, katerih večja ali manjša plača se ravna po mnogih nebistvenih okoliščinah, bode ta preuredba zadela na veliko zaprek; a pri čvrstih učiteljih, ki so za povzdigo šolstva in zlasti za povzdigo svojega stanu vneti, dá se vkljub vsem oviram izpeljati. Verstenju na poti so različne plače, ki so odmerjene učiteljem raznih razredov. Nekteri bodo morda tedaj rekli, da se bode morala plača ravnati po razredu, v katerem se podučuje. A to ni treba. Posamesni učitelj naj dobiva vedno to, kar mu je ravno odmenjeno po njegovih dosedanjih zaslugah, naj podučuje v naj nižem ali v naj

višem razredu. To načelo je že dobilo v djanji svojo veljavo po vseh boljše osnovanih ljudskih, meščanskih in srednjih šolah. Pa sej je res le malo modro, da je plača navezana na posamne razrede. Boljše plačilo se plačuje boljšemu, pridnejšemu delalcu, in tedaj naj se tudi zmožnejšemu učitelju njegovi porabljenosti dostojno plačo odmeri ne gledé na to, v katerem razredu poučuje. Pa da ne zabredem predaleč, opomnim torej, da stalne plače posamnih učiteljev na večrazrednih šolah niso vzrok, da bi se učitelji pri poučevanju v posamnih razredih večkrat, t. j. v začetku novega šolskega leta verstiti ne mogli. Slehern učitelj priderži svojo plačo, naj se preseli letos iz 1. v 2. razred; drugo leto iz 3. v 4., ali narobe itd.

Zavračal me bode morda kdo s tem, da učitelji nižih razredov niso zmožni poučevanja na viših stopnjah, ali pa tudi nasproti. Mislím, da ta razlog veljá za jako malo število učiteljev. In akoravno bi bilo za to prenarodbo malo sposobnih tovaršev, bi se ravno na ta način kmali pomagalo tej šibkosti in pomanjkljivosti.

Morda res réče včasi kak maloserčen učitelj, da v tem ali nem razredu bi ne mogel izhajati. Ako pa poskusi enkrat, vidi, da je prej še sam sebi premalo zaupal. Sicer pa tudi dostikrat svoje delo s pridnostjo in skerblijvostjo boljše izverši, kakor drugi, ki meni, da že edina „praks“ dovolj izdá. Med našimi učitelji tudi ni znatne različnosti v vednostih, znanostih in študijah; večá razlika je morda v pridnosti.

Nekteri mi bodo morda v naštetih razlogih priterdili, pa vendar bodo še vedno nasprotniki verstenju. Ti se morda bojé truda, kterege bi jim prizadevalo poučevanje v nižih razredih nektera leta in drugi nadučitelji itd. se morebiti tudi tega ne vstrašijo, pa se morda bojé zgube časti, ako bi poučevali v — prvem razredu. Res je, da današnje ljudstvo v posamnih krajih éverste nadučitelje bolj spoštuje, kakor enako hvalevredne učitelje v nižih razredih; ali to morajo ravno učitelji sami odpraviti. Svetu morajo pokazati, da so vsi v lepi bratovski slogi, vsi obloženi z enakim težkim bremenom in tudi vsi enakega spoštovanja vredni! In kolikor bolj bomo drug drugzega podpirali s tem, da bode zmožnejši in boljše plačani težavnejše delo šibkejšega jemal v roke; toliko večó veljavo si bode učiteljski stan pred svetom pridobil!

V resnici ni verstenju na poti ne razna plača posamnih učiteljev, ne različnost v njih vednosti. Pa tudi boječnost pred večim trudom v drugih razredih in tudi nepotrebna domišlija o zgubi časti, nima opovirati, da bi se ne vpeljala ta naredba, ki bi v večem pospeševala učiteljsvo in šolstvo.

V sedanjih razmerah je razun teh okoliščin še ena stvar, na katero se je v tej zadevi ozirati. V večih krajih je navadno zasobno podučevanje nekterih otrok (Nachstundenunterricht). Učitelj podučuje pa vedno le otroke svojega razreda. Ker je v viših razredih po nekterih krajih za to večja urnina navadna, kakor v nižih in ker je v unih morda tudi več takih učencev, kakor v teh, bilo bi to verstenje učitelju viših razredov na škodo, nižemu pa na korist in dobiček. Da bi se pa tudi ta zapreka odpravila, in da bi nihče vsled te preuredbe ne terpel škode, zložili naj bi bratovski učitelji ves denar, ki ga dobé s privatnim podučevanjem učencev v šoli, skup, ter ga enakomerno med seboj razdelili. To bi bilo bratovsko, to bi bilo lepo in budiven zgled vsemu ljudstvu!

Ker sem že dosedaj sim ter tje korist verstenja omenil, povdarjam le še posebno to, da bi ta sistema pospeševala zlasti izobraženost in zvedenost učiteljev v svojem šolskem stroku in njih veselje do šole. Marsikteri se že naveliča kakega razreda in ker vkljub svoji prošnji ga na pomakno dalje in drugam, otèrpne in pride ob vse dopadajenje do šolstva in učiteljstva. Pa tudi verstenje bi pravega sadú ne prinašalo, ako bi se v tej zadevi preveč enakomerno ravvalo. Ako bi namreč en učitelj svoje učence iz prvega razreda peljal in vodil po vseh razredih, ni vedno v vsakem oziru dobro; marveč je tudi s to vpeljavo tehtno premisliti treba. Izverstnemu učitelju se pač več let ena in ista mladina zaupati sme; ne tako mlačnemu in malomarnemu. Zategadel je treba tudi tukaj previdnosti.

Kar pa zadeva strokovništvo, ki je dan danes po srednjih šolah navadno, o tem pa ne bodem obsirno govoril. Strokovništvo je tudi nekako verstenju podobno. Vpeljavo tega je treba le na onih šolah, kjer so učitelji strokovnjaki, kakor na srednjih in deloma tudi na meščanskih šolah. Na ljudskih šolah so pa učitelji izurjeni po malem v vseh naj potrebnejših naukih, tedaj morajo tudi vsem njihovim nalogam zadostovati. Novim postavam, ki zahtevajo podučevanje v raznih težkih, novih predmetih, bi se pač lože zadostovalo, ako bi se za nekatere nauke le za to sposobni učitelji iz svoje srede izbrali. Opominjam le telovaje, petja, risanja z geometrijo i. t. d.

L.

Telesne vadbe.

(Dalje.)

Od leta 1837., zlasti pa od l. 1842. in 1844. so se na Nemškem v telovadstvu kaj veliki koraki storili. Na Saksonskem je bilo že 1848. leta čez 150 telovadskih šol; enako tudi po drugih nemških

državah. Vstanovili so tudi po večih mestih izobraževališča za telovadne učitelje, med katerimi ste slavele in še slavite berolinsko in dreždansko; na poslednji je ravnatelj slavni M. Kloss, kateri je že kaj veliko o tej umetnosti pisal.

Tudi časniki o telovadstvu so začeli izhajati, in vzbudilo se je bilo vedno več in več telovadskih društev.

V naj novejših časih, v zadnjih desetih letih so posamni pisatelji, zdaj ta, zdaj uni namen telovaje posebno povdarjali in zagovarjali.

Temu je bila telovaja potrebna vsem stanovom, drugemu pa le gosposkemu stanu in zopet tretjemu le vojaščini. In to pričkanje in pretresovanje še ni dognano; da je pa v vsakej terditvi kaj resnice, ne more se tajiti.

Dosedaj smo opisovali zgodovinski razvitek telovadstva na Nemškem, kjer se je misel v stari gerški telovaji naj prej prerodila in naj prej k novemu življenju obudila; pogledjmo pa še malo v druge dežele, kaj da so te v tej zadevi storile in na zadnje hočemo povedati, kako je avstrijska vlada v tej reči posnemala druge dežele in kake korake je storila, da je telovadstvo v našej domovini razširjevala.

Na Švedskem je Henrik Ling oče telovadski; on je misel, ki se je na Nemškem širila, prenesel l. 1814. tudi v svojo domovino, in jo tam na podlagi anatomije in fiziologije dalje gojil in izobraževal, ter si toliko prizadjal, da je vlada na Švedskem že zgodaj korist tega nauka za šolsko mladino spoznala in ga v vse švedske učilnice vpeljala. Ling je hotel telovajo po znanstvenih anatomičnih preiskavah tako vrediti, da bi imelo telovadstvo naravnost dober vpliv tudi na boljše zdravje bolnega človeka, in je priporočal v ta namen bolj dolgočasne vaje, ki so pa bile za bolne in onemogle ude prav koristne. To Lingovo ali švedsko telovadstvo je imelo še dovelj zagovornikov in prijateljev; ali za živo, čversto mladino ni bilo primerno in jej ni ugajalo; kajti Ling je bil enake vaje tudi mladini namenil. Dandanes se pa nasledniki Lingovi ne derže več tako strogo njegove sisteme, kajti vedó, da samo ž njo ne morejo shajati.

Po izgledu nemških sosedov je tudi švicarsko ljudstvo še kmali na telovadstvo oziralo. V tej deželi ima H. Clias za telovajo skoro enako zaslugó, kakor Ling na Švedskem, ali Guts-Muts na Nemškem.

Po Francoskem se sicer tudi nahajajo telovadnice in tudi po šolah se nekaj „turna“; ali kakor je splošno šolstvo na Francoskem zad za Nemškem, tako je tudi v tej reči na slabšem.

Iz drugih dežel je o tem le malo poročati. Da se telovadstvo vedno bolj in bolj vpeljuje v šole in v društva po Laškem, Angleškem in v Ameriki, to je lahko verjetno; kajti svet je v zvezi med seboj in ljudstvo povsod rado poskuša to, kar bi mu zdravje ohranilo in življenje podaljšalo.

Ostaja nam še povedati, kedaj se je v Avstrijo telovadstvo zasejalo in kake mladike je pri nas pognalo. Nemški Avstrijanci so naj pred svoje severne brate v napravi telovadnih društev s svojimi telovadnicami posnemali; večja mesta, kakor Dunaj, Gradec, Linc, Salcburg itd. so se v tem naj prvo odlikovala.

Slovanski kraji se tega niso koj lotili; Čehi so pa v tej zadevi naj prvo dober zgled pokazali drugim Slovanom. Da je telovaja za izrejo mladine koristen in potreben nauk, do tega spoznanja so avstrijski šolski možje še le pozno prišli, namreč 1862. leta. Ta čas je dalo dunajsko svetovalstvo napraviti za svojo srenjo 4 telovadne učilnice. Kmali potem — ne vem že kterega leta — se je vstanovila tudi pripravnica za telovadne učitelje. In še nektera druga večja mesta so v napravi telovadnih šol prekosila vlado, koja je še le 31. okt. l. 1867. zaukazala deželnim vladam, ki imajo naj prej skerbeti, da se ljudski učitelji teoretično in praktično izobražujejo v telovadnem nauku. Vsled tega povelja se je ta nauk vpeljal v učiteljske pripravnice. 26. januarja 1868. l. je naučno ministerstvo na dalje zapovedalo, da naj se koj s prihodnjim šolskim letom telovaja vpelje v vse tiste šole, na kterih so za to podučevanje sposobni učitelji. Priporočilo je ob enem vsem učiteljem, da naj se poslužujejo vsake priložnosti, pri kterej bi se v tem predmetu izurili in jim se je obljubilo, da se bo pri delitvi kake podpore na take posebno oziralo. Tudi srenje, ki iz lastnega nagiba za ta nauk v šoli skerbé, naj deželne vlade po mogočnosti podpirajo.

Vlada je nadalje neprenehoma svojo pozornost telovaji obračala. Ko je l. 1869. načert nove šolske postave o načelih ljudskega šolstva državnemu zboru predlagala, je tudi ta nauk med učne predmete sprejela, in državni zbor je temu priterdil. Enako so storili deželni zbori, ki so o tej stvari konečno izrekli svoje mnenje. In od tega časa se povsod na to gleda, da je v slehernej šoli v učnem čertežu tudi telovaji odmerjena kaka ura, da se mladina vadi svoje telesne ude ali v šoli, v telovadnici ali pa na kakem prostorčku pod milim nebom. V nekterih šolah se do sedaj še ni tako daleč dognalo, ker manjka sposobnega učitelja ali pa potrebne telovadnice in orodja. Toda, kar še ni, pa bode.

Že po zgodovini telovadstva se more sklepati, da je telovaja za človeštvo koristna in potrebna. Bilo bi tedaj skoraj nekako

odveč, še o dobroti telesnih vaj govoriti; vendar se nam zdí in ta predmet je prevažen, da ne bi smeli še nekaj razlogov v njegovo priporočilo spregovoriti.

Naravna postava veleva že, da se človeško telo vedno giblje in trudi. Gibanje je k zdravju neobhodno potrebno. Stari rimljanski pisatelj Plimpij je to resnico izrekel s temi besedami: „Kakor je tekoča voda vedno čista in bistra, mirno stoječa pa motna in smerdljiva, tako daje telesna delavnost in vaja človeku zdravje, lenoba pa in postopanje je vir vseh bolezní, napak in pregreh“.

Da je to načelo pravo in resnično, nas prepričajo vednosti in lastne skušnje. Iz anatomicnih in fizioloških vednosti so učeni, zlasti zdravniki, dokazali dobrodejno vpljivo telovaje za človeško zdravje, za moč telesnih udov, za čvrsto in lepo rast in razvijanje života.

Na človeško hrodje (kostnjak) so nastavljeni v lepi primeri vsi drugi mehkejši deli; med temi so mišice (muskeln) zelo velike važnosti. Vsa moč človeška je združena v mišicah. Te pa se morajo zmerom gibati, stegovati in skerčevati; kajti le delavnost jim daje moč in urnost. To kaže tudi skušnja. Ljudje, ki ne delajo s svojimi telesnimi udi, nimajo v njih nikakoršne moči. Na dalje se nabajajo pri teh ljudeh kaj slabotne in kerhke kosti; pri naj manjši nezgodi se jim ta ali uni ud zlomi. Telovaja dela torej tudi močne, elastične kosti.

K lepoti človeškega života pripomore zelo njegova ravna postava (ravno vedenje in čvrsta možata hoja). Pri marsikterem človeku je zgornji život (herbet) kriv in pripognjen; gerba izhaja iz zakrivljenega herbtanca (rückgrat). Zakrivljeni herbtanec se pa zopet nekoliko zravná, ako se mišice herbtne in plečne pridno vadijo; gotovo pa se taki napačni rasti v okom pride z ravno omejenimi vajami; za to se priporočajo vaje z rokami in na orodjih. Ako se človek vadi v različni hoji, skakanji in tekanji, vterjuje si spodnje ude, p. noge, in pridobi si na ta način krepko hojo in čvrsto, možato postavo. Stari Gerki so telovadca že na hoji spoznali.

Veliko ljudi je bolnih na plučah in sercu; te bolečine izvirajo večidel iz preozkih persi. Umna telovaja pa tudi persa ukrepčuje in širi. Telovaja ima na človeški život še drug dober vpljiv. Pri pridnem gibanju se človek dostikrat razgreje in spotí; znano pa je, da to zdravju koristi; kajti iz človeka izpuhti takrat nepotrebna mokrota. Tudi koža se pri marljivi telovaji nekako raztegne in zadobi veliko lepšo barvo, po kateri se navadno sklepa na zdravje notranjih udov. Tudi za te dele, za notranje organe človeške, je vsaka vaja kaj koristna. Pri vsakem naglem gibanju serce močneje bije,

t. j. kerv se po žilah hitreje pretaka; to pa zopet vse organsko življenje pospešuje. Pri urnem delu se tudi hitreje sope, t. j. v pluća dohaja več dobrega zraka (kislica), ki slabo črnkasto kri spreminja v dobro rudečkasto. Vse to pa stori, da život potrebuje in porabi več redivnih snovi in vse življenje se nagleje verši. Hrana se hitreje spreminja v redivni sok, ki dohaja v kri, ta zopet redi mišice in kosti, in kratko rečeno: gibanje pospešuje vse organsko delo v človeškem životu. Od tod tudi dohaja, da delalni ljudje potrebujejo in prebavijo več živeža nego mirno živeči. Tudi se dá fiziologično dokazati, da je ravno telovaja in gibanje sploh vzrok, da so delalni in gibajoči ljudje med delom in po delu tako veseli, serčni, dobrovoljni in pogumni. To vidimo pri telovadcih, pri igrajoči mladini, pri vojaki, kmetih itd.; drugi pa, n. pr. uradniki, pisarji, ženske po mestih, ki vedno sedé, so naj večkrat sami s seboj nezadovoljni in se odlikujejo zlasti s svojim „kislím obrazom“.

Dosedaj smo se za terdno prepričali o koristi telovaje. Pa ne samo to, da je koristno, ako se odločno in z veseljem telovadstva poprimemo; tudi dolžnost in potreba nam to nalaga.

(Konec prih.)

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

3. L. 1789 je bil V. Vodnik za duhovnega pomočnika menda v Ribnici, l. 1798 je bil že v Ljubljani, prišel s Koprivnika, učenik pesništva (Lehrer der Poetik) ali tedaj VI. gimnazijskega razreda; l. 1806 dá na svetlo „Pesme za pokušino“ in l. 1809 „Pesmi za brambovec“ in l. 1811 je bil „vódiá latinskih, prvih in délovskih šol“ (cf. Pismenost str. VIII.). Tedaj je Vodnik najbolj slovel. V novomeških latinskih že, gotovo pa v ljubljanskih licejskih ali visokih šolah (visokošolstvo Lyceum, vsešolstvo Universität Vodn.) se je bil Metelko soznanil z njegovimi veljavnimi slovstvenimi spisi. Posnemal ga je poslej v pisavi tako, da je v slovenščini, vzlasti v imenji ali slovničnem imenoslovji Vodnik bil mu res vodník.

Od l. 1806 je slovenil Vodnik cesarske nemške ukaze in deželnega vladarstva razglase in razpise (Patente, Currenden, Circulare itd.) prestavljal v „deželni jezik“ ter je dobival za to kar kranjski tolmač (als krainerischer Translator, ex Cammerali) 100 gld. na leto. To sitno in časih prav težavno delo so mu milostno pustili tudi poslednje leta, kadar se je zvezda njegova bila že uternila. Jeli dobival stanovitno plačo, ne vem; to pa vem, da je l. 1817 poslovenil

32 takih ukázov in razglasov in poprosil, naj mu deželno vladarstvo za to delo, „s katerim sem si, kakor sam najbolj čutim, velikrat hudo ubijal glavo“, nakloni dobrotno nagrado, in — dali so mu 60 gld. — V tej prošnji je podpisan Vodnik „začasni učenik laškega jezika na liceji (Provisorischer Prof. der It. Sprache am Lyceum)“, ker tudi to so mu bili dovolili, da je „stari pevic Ilirije oživlene in Ilirije zveličane“ smel učiti laški jezik še na liceji, vendar le začasno. — L. 1819 nagloma umre Vodnik. Metelko je bil prvi, ki je njegovo smert naznanil Zoisu, kateri gre za njim v grob še tisto leto. Kakor nekdanj Horac pa Mecena (l. 8. pr. Kr.), tako sta isto leto (1819) umerla Vodnik pa Zois.

Naslednik je bil Vodniku Metelko v slovenščini; naslednik mu je bil tudi v tem, da je koj po njegovi smerti sloveniti jel vradne ukaze in razglase. Delal je to nekaj časa z Debevcem vred. Prosil je, naj mu izročijo ta posel in plačajo, kakor nekdanj Vodniku, jako težko, dokaj časa utratno delo. Postavili so ga bili res l. 1820 za kranjskega tolmača ali prestavljavca z opombo, naj sloveni kar se dá po domače in naj se ogiba novih, priprostemu človeku neznanih besedi. Po tej opombi so čislali njegove prestave, ki sim ter tje niso vse čiste in krepke. Opravljal pa je to delo Metelko do l. 1847. — Služil je tako deželnemu vladarstvu, pa tudi drugim vradnijam ali gosposkam, deželskim in duhovskim, največ brez plačila. Še sedaj porabijo človeka radi tu in tam; kaj še le tedaj, ko so dobre Slovence šteli na perste! Tako je postregel nekterikrat kmetijski družbi, ktera ga je hvalno vpisala med svoje ude ter poslala mu 2. julija 1822 sprejemnico, češ, da jo bode podpiral še v prihodnje. Tako je pomagal vzlasti duhovski gosposki ali škofijstvu. Bere se, da je Metelko poslovenil „Presvétiga Gospoda našiga Piusa VII po božji previdnosti Papeža apostolsko pismo, s' ktirim je družba, imenovana karbonarska, preklicana. V' Lubl. 1822“; tako „Zadna pridiga, s' ktéro so mil. knez vélki Škof Auguštin Gruber 4. pros. 1824 . . . slovo jemali. V Ljublj. 8.“; tako pred ko ne tudi poslednje pismo njegovo: „Auguštin po božji ino apost. Sédeža milosti Ljubljanski Škof itd. vsim vérnim Ljublj. Škofije zdravje ter Škófji blagoslov ino žégen. V' Ljublj. 1824“ (vid. Šaf. südsl. Lit. I. pag. 88. 125. 149.).

Naslednik je bil Vodniku Metelko tudi še v tem, da je po njegovi smerti začasno učil laški jezik na ljubljanskih visokih šolah ali na liceji in je opravljal to službo vsled vladnega določila od 14. aprila 1819 to leto in v obeh tečajih l. 1820 tako, da so bili z njim popolnoma zadovoljni. Povedano je že bilo, da je v stolni cerkvi zvesto spovedoval Talijane, in l. 1821 je prevzel tudi duhovne

opravila na ljubljanskem gradu, kjer so bili zaperti tedaj nekteri laški karbonari (t. j. ogljarji, nekaki zidarji svobodarji), ktere je pogostoma obiskoval. Priserčne so besede, ki mu jih je pisal 1. junija 1819 učenec, poslej učenik Leopold Gunz: „... jezika, ktera razlagate Vi, prečast. gospod, kakor Vaš preč. sprednik, g. Valentin Vodnik, jezik sv. Očeta naslednika Petrovega in jezik očetnjave, sta pač vredna, da imata dokaj učencev (verdienen wohl ein glorreiches Collegium)“.

Razun tega je že l. 1818. sam od sebe Metelko jel pripravnik za ljudske šole na kmetih učiti, kako je brati in pisati jezik kranjski (slovenski in kako je to razlagati učencem. Po trikrat na teden je brez vsega plačila razlagal ta nauk. Pač mu je l. 1819. dala za to vlada posebno pismo, svéta si, da bode kranjskim ljudskim šolam v prid napredoval v tem hvale vrednem početji. Podučeval je tako Metelko menda še tudi l. 1820—21.

Drobtinice iz dnevnika slovenskega učitelja.

Spisuje *Josip Levičnik*.

Moto: „Nulla dies sine linea!“
Stari rimljanski pregovor.

Po razlaganju mnogoverstnih korist, ki nam jih donaša sadjereja, prestopili smo na vprašanje: od kod naj dobiva sadjerejec drevesa? Odgovor na to se glasi: zamore si jih kupiti, ali pa sam izrediti in pridelati. Da si jih je bolje in tudi lažeje izrežati, kot kupovati, se lahko umé. Donaša nam pa to troje posebnih koristi, namreč: da 1. lahko mladino pri tem te kaj koristne vednosti učimo, ktera ji dela tudi posebno veselje; — 2. da otroke vadimo s tem marljivosti, in kar je še več, da mladini vcepimo koj v mladih letih skerb za domačo sadno drevje, ter spoštovanje za tujo lastnino. Če otrok namreč vidi, da njegovo mlado drevce dobro raste, bal se bo ga poškodovati, in poleg tega še bo pa tudi učil, da, kar je njemu drago, je enako drago tudi drugim ljudem; 3. pa nas domá izrejene drevesca tudi bolj kup stanejo, ter so v mnogem oziru dokaj boljša. Kupljena drevesca so mnogokrat šibka in slabotna; se pogosto predolgo okrog prenašajo in s tem poškodujejo, preveč pretisnejo in premečkajo, med tem ko se domá pridelana lahko koj iz zemlje v zemljo presadijo. Ni pa tudi vsako drevesce za vsaki kraj in za vsako podnebje; torej je treba posebno pazljiv biti pri nakupovanju tujih sadnih drevesc. Pa tudi pri domačem pridelku naj se gleda, kakoršnih plemen seme vsejemo. Nekteri sadjerejci imajo na tisuče in tisuče plemen, kar pa je le bolj baharija. Po mnenju g. Schirn-

hofer-ja tri ali štiri plemena sadja, ki je dobro gleštano in se dobro sponaša, zadostuje. Se vé, da gledati je pri tem mnogo na krajne okoliščine.

Za prirejenje ali pridelovanje mladih drevesec potrebujemo drevesnice ali drevesne šole. $\frac{1}{2}$ orala zemlje je treba, da se izredi na leto 500 mladih drevesec. Kje pa naj si drevesnico osnujemo ali napravimo? Ako si bi odbrali v to kraj, kjer bi solnce prehudo pripekalo, ali pa ko bi bil preveč zavetjen, in tudi nikoli slane ne bilo, ne služil bi dobro; — solnčna stran, ki ni preveč vetrovom in viharjem razpostavljena, je v to naj boljša. Da se dobra rast mladih drevesec po izverstnosti zemlje ravná, naravno je. Zemlja naj vendar ne bo pretežka (premastna), pa tudi ne prelahka (prepusta); — tudi presuha ali pa premokra naj ne bo! Perst naj seže vendar globoko, ker tudi korenine globoko v zemljo sežejo. 1 do 2 čevlja globoko persti bi bilo premalo; 2 do 3 čevlje pa že zadostuje. Travniki, sočivni vertovi ali pa njive so najboljše za napravo drevesnih šol. Omenjal je tu g. Schirnhofer, da so si sádjorejci v svojih mislih še vedno navskriž, ali naj se za drevesnice izvoli boljše ali slabejše zemljišče; djal pa je zraven, da nas že logika — po domače: zdrava pamet — uči, da bolje si je izvoliti dobro zemljo, ker v nji drevesca bolj močne korenine nastavijo; kajti ravno po gosti nastavljenih koreninah ravná se tudi dobrotá in plodnost sadnih dreves. *)

Velikost drevesnic ravná se po prosti volji in potrebi. K daljavi n. pr. 30 sežnjev ne vzame 20 sežnjev širjave. Vhod naj se napravi, ako je mogoče, ravno ob sredi, in naj pelje ena pot kakih 5' široka, naravnost skozi drevesnico, druga enaka pa ravno ob sredi napošev na obe strani. Skozi to se naredijo štirji veliki in glavni oddelki, kateri naj se razdelijo potem po potrebi v manjše gredice. Da tudi med temi gredicami morajo biti ožja pota narejena, ume se samo po sebi. Po nasvetu g. Schirnhoferja naj sádjerejec gredice tako razdeli, da bo imel prostor za presejanje mladih drevesec za 5 let. Ako bi n. pr. imel 15 gredic, naj jih prvo leto poseje s semenom le 3; druga leta se mlada drevesca presadijo v 3 nove gredice, une prve pak se obsejejo zopet s semenom (morebiti bi bilo tudi dobro, da bi te gredice eno leto počivale, se vé, da to le tako dolgo, dokler bi vsa drevesnica ne bila z mladimi drevesci napoljnena); tretje leto naj se presadijo drevesca zopet v nove grede, in tako naj gre 5 let naprej od stopnje do stopnje, dokler po skončanih peterih letih dorasla drevesca ne oddamo iz drevesnice

*) Tudi jaz se v svoji neskušnosti popolnoma strinjam s temi mislami. Dajaj n. pr. mlademu človeku le slaba, malo-tečna jedila, in zakumral bo v rasti in močeh za vse življenje.

na kraj njih prihodnjega namena. *) Da v drevesnice lahko sadimo tudi jagode, zlasti malince (Himberstauden), se je tudi na tem mestu omenjalo.

Da mora drevesnica ograjena biti, umé se samo po sebi. Tú naj se sadjerejec zopet ravna po krajnih okoliščinah. Kjer je dovolj lesa, se napravi ograja lesena. Za kamnite kraje se je svetoval živ plot iz akacije. Djalo se je, da ona nastavi hitro korenine, in je njeno listje tudi dobra piča za koze; vender pa se je tudi govorilo, da se v akaciji rad zaredi mnogi merčes, kar se, kakor je znano, s sadjerejo prijazni kot kužej in muca. (Meni vsaj ta nasvet ni nič dopadal.) Še bolj od akacije pa se je priporočevala živa meja iz murb, kar je tudi po našem pičlem mnenju gotovo stokrat boljše.

(Dalje prih.)

Iz učiteljskih večerov.

II.

Kako nčence govoriti učiti.

Velikrat ne le v šoli, tudi v vsakdanjem življenju slišimo izgovor: „Sej vem, pa ne morem povedati, ne morem izreči, kakor mislim“.

Vidi se, da ne le pri otrocih, tudi še pri odraslih in še celo pri izobraženih ljudeh se večkrat prigodi, da jim manjka darú, svoje misli in občutke prav, jasno in lepo izrazovati in, bi rekel, vlivati jih naravnost v človeško uho.

Potreba, svoje misli izrazovati je toliko večja, kolikor bolj razmere današnjega časa to tirjajo od posamnih ljudi, kateri so poklicani, da se posvetujejo o blagru in nesreči svojih sobratov,

Mnogo jih je, ki tú pa tam sedé v manjših in večjih svetovalstvih, ki imajo sicer prav dobro voljo in dobro sercé, in tudi vejo, kje človeka čevelj tiši, imajo tudi prav naravne, zdrave misli in vedó, kako bi se tú pa tam pomagalo, — pa ne morejo povedati,

*) Naj omenim tú mimogrede, da nasproti temu nasvetu priporočuje plemeniti g. A. Babo, ravnatelj sadje- in vinorejske šole v Klosterneuburg-u (glej Hartingerjeve gospodarstvene table, štev. I.) pri osnovi novih drevesnic taiste razdeliti v 2 manjši in 6 večjih gred. Pervi dve manjši gredici naj služite v posejanje sadnega semena, iz teh pa naj se v ostalih 6 večjih gred presejajo drevesca vsako leto 6 let; tedaj bi po tem nasvetu drevesca še le čez 6 let odrasla drevesnici. Se vé, da, kakor pri vsakem delu, tudi sadjerejca lastna skušnja marsikaj naučí; kakor pa je sploh pregovor resničen, da „dober prijatelj je več vreden kot zlati denar“, priporočamo, ravno tú dragim sobratom-učiteljem, da, kdor ima kakega umnega soseda-sadjerejca, in ima za to lepo in koristno vednost količkaj veselja, naj ga marljivo obiškuje in pri njem sveta išče. Teorija ostane namreč vedno le teorija; dobra skušnja ta velja.

kakor mislijo: nimajo darú govorjenja, ali, kakor kmet, pravi: nimajo nabrušenega jezika, ne znajo besedi delati.

In vendar je naš materni jezik tako bogat in veličasten, tako mil in krasen! Ima besedo za naj manjšo potrebo in za naj globokejšo čutilo. Močan je v sili, voljen in gibek v nevarnosti, strašan v jezi, mehek v sočutji in sposoben za vsaki drugi primerljej. Naš jezik tolmači vse govore, ki jih govori nebo in zemlja, zrak in voda. Pravi nam, kako vihar gromi, buči, kako ubogo serce boječe prosi, — kaj marnjá šumeči dan in kuje ponočna tihota, — kaj nam juterna zarja zeleno, zlato in sreberno mala, kaj šumlja tihi virček in žvižga strupena kača, — kaže nam, kako skače in uka čversti mladeneč in poje nježna deklica, ali, kaj misli stari bahač — ali filozof, ki pravi: „Jaz sem jaz“.

Mi sami smo tedaj krivi, ako imamo uporni, nepripravni in nevretni jezik. Văditi se moremo in veliko vaditi.

Poglejmo zgled v zgodovini! Naj slavniši govornik pri Gerkih bil je Demostenes. Oče mu je umerl, ko je bil komaj sedem let star. Deček čul je govornika, ki ga je zeló zanimival. Sklenjeno in storjeno — tudi on hoče biti govornik. Popusti otročje igrače, in ves svoj mladi čas peča se z branjem, pisanjem in z govorjenjem. Ko doraste, se nauči in ljudstvu govori. Toda slabo jo zadene. Žvižgajo mu, in norce mu kažejo. Oparjen gre domú. Njegov prijatelj svetuje mu, da naj bi to še enkrat v drugič poskusil. Še bolj se pripravi za govor. Pa lej! zopet ga zasmehujejo. V plašč se zavije in gre ves klavern domú. Njegov prijatelj mu kaže tri pogreške, ki jih je imel pri govoru.

Pervič je pretiho govoril, ker je imel slaba persa, drugič je govoril nerazumljivo, ker nekterih glasov ni mogel izgovarjati.

Posebno težko je izgovarjal čerko r. Imel je pa tudi to navado, da je med govorom z ramama migal — kakor imamo še dandanes navado: eden si med tem, ko govori berke viha, drugi v žepu z denarji cvenka, če jih kaj ima, tretji bliska z očmi, kakor da bi hotel vsako besedo s svojo gorkoto ogreti i. t. d., ženske (pa brez zamere) rade pri govorenji kaj z drobnimi perstki vertajo in si igrajo z obleko ali postavljajo pred se noge i. t. d. Take navade imel je pri govorenju naš gerški govornik. Toda pridnost je kos vsaki teži — in dobra volja goré prestavlja. Demostenes ni obupal. Mislil si je: Kar koli človek hoče, to tudi lahko dožene. Da bi svoja slaba persa okrepil, sprehaja se vsaki dan na ykreber, ali hodi poleg morja in derečih rek, kjer šumenje valov in veršanje rek prevpiva. Da bi se navadil r izgovarjati, devlje pod jezik male kamenčke, s katerimi mu se jezik podpira in pravo lego zadobuje. Da

bi se odvadil miganja z ramami, se pri govorjenju rami do nagega sleče in nad vsako tikoma pri njej obesi ojster meč, da ga vselej, kedar koli s katero ramo migne, zbode in spomni, da more rame mirne imeti. Po vseh teh pripravah stopi zopet na oder, in poskusi svojo srečo, in lej! to pot govori tako gladko, glasno, razumljivo in živo, da se mu ljudstvo načuditi ne more.

S tem se spodbudi, nadaljuje v svojem govorjenju in je v tem mnogokrat srečneje od marsikterega vojskovodja v vojski. Pri njem je bila tedaj beseda več, kakor konj, — in poterdil je pregovor, ki pravi:

„Vedna kapljica v votli kamen!“

Pred vsem drugim pa je šola kraj, kjer naj se otroci vadijo govoriti. Ni treba, da bi se iz vsakega učenca vstvaril Demostenes ali Cicero — toda treba je, posebno sedANJI čas, da se otroci vadijo svoje misli prav in lepo izrazovati.

To pa veljá v vsakem jeziku. Ako govoriš po slovenski ali po nemški, govori tako, da te bodo otroci razumeli in ne le samo razumeli — temuč da bodo tudi tvoj govor posnemali. Naj večja učiteljeva umetnost je ta, da vé z otroci tako govoriti, da ga razumejo in posnemajo. *Ala Levčičnik*

(Dalje prih.)

Šolski in učni red občnim ljudskim učilnicam.

(Dalje.)

IV. O ustrahovanji v šoli.

§. 21. Namen vsemu odgojevanju mladine je odkriti blag značaj. Da se mu pot pripravi, naj pri mladini učitelj neprestano pazi na pravo нравno vedénje, na čut dolžnosti ter časti in poštenja, na skerb za občno korist, na ljudoljubje in ljubezen k domovini. Pravica in dolžnost mu je, v to namero porabiti vse postavno dovoljene in v odgojevanji poterjene pripomočke.

§. 22. Vsacega učenca je voditi posebno k snažnosti in redu, k tankej pokornosti in k dostojnemu vedenju.

Snažno naj ne bode samo telo in oblačilo, nego tudi učila in samoučila, šolsko orodje, šolska soba in vsi učilnični prostori.

Otrokom z gnjusno telesno boleznijo, ali takim, pri katerih se je bati, da ne bi družih otrovali, naj se ne dá v šoli biti, dokler tega zadržka ne odpravijo.

§. 23. Učenci naj prihajajo o pravem času v šolo, in brez dovolitve ne smejo iti nikamor iz učne sobe.

Po prvih dveh urah vsacega poldnevnega uka nastopi 15 minut počitka, mej katerim učenci, koder jim ne branijo razmere, smejo na učiteljevo dovolitve iz šolske sobe iti razredoma ali razdelkoma. To nadomestuje tudi gibanje udov, kakoršno je pri telovadstvu v sobi, kjer ali kadar se ne more iti iz sobe.

Otrokom obéh najnižjih verst starosti naj se 5 minut počitka daje tudi že po prvi učni uri.

§. 24. Pri odgojnih pripomočkih se je posebno ozirati na otrokove lastnosti. Nikakor ne smejo kazni biti nevarne otročjemu nravnemu čutu niti zdravju. Telesno pokorilo v šolo nikjer in nikdar ne sme priti.

Za odgojne pripomočke sploh veljá: hvala, nagrada (darilo) razen letnih premij; z druge strani: svarilo, karanje, stanje mej klopí ali zunaj klopí, porderžek v šoli s primernim nadzorom (o čemer je povedati roditeljem, ako se more), poziv pred učiteljski zbor (v šolah, katere imajo samo po en razred, pred pervosednika krajne učilnične oblasti), napósled začasno izločilo iz šole.

Izločilo more samo v izimnih primerah, kadar bi bilo zeló nevarno družih učencev nravnosti, če otrok ostane v šoli, ukreniti krajna učilnična oblast po nasvetu šolskega voditelja (v šolah, katere imajo po več razredov, po nasvetu učiteljskega zbora).

Kar se tiče otrok, izločenih iz šole, naj veljajo določila §. 20. derzavne postave o ljudskih učilnicah.

§. 25. Učitelj naj, kolikor more, tudi pazi, kako se otroci zunaj šole vladajo.

Če otroci samovoljno ostajajo iz šole, naj se precej oznani roditeljem, da to odpravijo.

V. O dolžnostih učiteljev.

§. 26. Učitelj je dolžan svoj važni posel vestno opravljati, vse naredbe, kar jih zapovedujejo postave in ukazi, ter vsa povelja nad njim stoječih oblasti na tanko izpolnjevati, a šole in svoje službe nikakor ne smé napak rabiti v politično, narodno ali vérsko vplétanje, ter z bistrim očesom mu je paziti na vse svoji skerbi izročene otroke.

Koder imajo šole po več učiteljev, naj si bodo zložni in spoštujejo naj se med seboj, da si pridobodo javno dovérje (zaupanje) ter tako pospešujejo svoje učilnice napredek in koristi. V uradnih stvaréh naj ostali učitelji bodo tenko pokorni šolskemu voditelju.

§. 27. Učitelju je prepovedano, učencem nakladati opravila in dela, katera se ne ujemajo sè šolsko odgojo ali se nikakor ne véžejo z učnim namenom.

§. 28. Kadar učitelj kaznuje, vedno naj si bode v svesti svoje dolžnosti in nravne odgovornosti. Kaznuje naj rajši po redkem in menj.

§. 29. Učitelj naj, uku in odgojevanju na potrebo in korist, bode, kolikor more, v dogovoru z roditelji, s katerimi naj se zložno trudi. Posebno kadar kak učenec po večkrat prestopi zapovedi, naj se z roditelji ali njih namestniki poméni, kako bi ga bilo dalje kaznovati.

Učitelju je paziti, da je učilnično prostorje in šolsko orodje vedno snažno; a šolskih prostorov niti sam ne smé rabiti niti jih drugim dajati v rabo za kako stvar, katera bi se z namenom teh prostorov ne ujemala. Vsak je sam odgovoren za vse, kar poredno pokvari. Kadar je šolsko orodje treba popraviti ali pomnožiti, naj šolski voditelj pomoči prosi od krajne učilnične oblasti, in če je tukaj ne dóbode, od okrajne šolske oblasti. (Dalje prih.)

Šolsko obzorje.

Iz rogačkega okraja. Nevgodna je letošnja zima šoli. Veliki zameti in slabo potje zavirajo redno šolsko obiskovanje; bolj še pa uboštvó staršev, ki ne morejo potrebnega obutala in oblačila svojim otrokom pripraviti. Da je ljudstvo za šolo vneto, ne bom popisoval. Polje ni obilnih pridelkov ro-

dilo, vinograde je toča potolkla; gospodar nima kaj prodati in s tem tudi šola terpi.

V učiteljskih krogih je v tej zadevi splošna zadovoljnost in radost, da učitelji nimajo več s čerteno šolnino opraviti, temveč gotovo vemo, da bo vsaki prvi dan meseca plačilni dan. Dobili smo plačilne nakaznice in za januarja redomerno v naprej bili plačani, kakor se bere v časnikih od vseh štirskih krajev. Pustimo pa postavno za t. l. 12% letne plače in priklade in sicer 10% k zalogu za penzije štirskih učiteljev, potem pa vsako leto 2% za pokojnino naračunjenega letnega dohodka. Po vseh krajih se glasi, da naj bo šolnina proč, in naj se šolske potrebe in učiteljske plače pri davku pobirajo; sploh pa okrajni zastopovalci in okrajni šolski sveti sklepajo, naj se učitelji iz deželnega zaloga plačujejo. In to bi bilo menda naj pametnejše.

Kakor se sliši, je nastalo pomanjkanje učiteljev; pa še bo več čez nekaj časa. Stranski, samotni kraji bojo neposedeni ostali, ker vsaki želi v prijetnega ali blizo mesta priti. Hvalevredna postava, da nam je taki čas prinesla, v katerem nam ni treba primorano, kakor pred iz enega kraja v drugega se preseljevati. Kar tiče orglarijo, ravnajo učitelji po ceni. Imajo jo povsod nadučitelji. Tirjajo za nedelje in praznike 80—100 gold., drugo posebej. Za njo so pri cerkvenem predstojništvu prošnjo vložili. Alj kmečka občinska reprezentancija se temu plačilu pri nekterih farah upira in zoperstavlja, tako da učitelji ne orglajo, ampak pri sv. opravilih samo ljudstvo poje.

Enaki upor beremo v 3. listu „Slov. Gospodarja“, poslano iz Artič od ondašnjega učitelja, kateri se šaljivo, pa prav krepko in pogumno odrezuje.

Da še za prihodnokrat kako snovo za dopis „Uč. Tovaršu“ prihranim, se s temi napisanimi verstami poslovim! *)

J. Ž.

Iz celjskega okraja. (Učiteljsko društvo.) Okrajno celjsko učit. društvo je imelo 26. pr. m. svoj prvi zbor za leto 1871. Iz med 32. družbenikov, ktere sedaj društvo šteje, je bilo zarad slabega pota le 19. nazočih. Ta dan ste pristopile društvu tudi dve učiteljici iz Celja. Potem, ko se je prebral zapisnik poprejšnjega zborovanja, poročilo o društveni delavnosti v lanskem letu in letni račun, se je volilo novo društveno vodstvo. Izvoljeni so bili ti-le gg.: Dr. G. A. Lindner (enoglasno) za načelnika; Vučnik za njegovega namestnika; Robizut in Weiss za zapisovalca; Zdolšek za blagajnika; Tribnik za bibliotekarja; Miklavec, Valentinčič in Lopan za odbornike.

Kakor je upati, bode to društvo časoma krepko, ker ima znanega, izverstnega šolskega moža za načelnika in mnogo delavnih udov.

Tovarši iz celjskega okraja, kateri do sedaj še niste vedeli za to društvo, pristopite k njemu! kajti več nas je, večji je moč. „Viribus unitis“ naj bode naše geslo!

Iz Železnikov. (Očitna zahvala.) Mnogoverstno zbirko lepih učnih pripomočkov, ktere si je naša šola pridobila poslednja leta, pomnožil je nedavno dobro znani gospod Peter Cebin, bivši nadzornik radoljskega šolsk. okraja in učenik glavne šole v Kranji s tem, ker je daroval naši šoli po svoji lastni osnovi napravljeno „premično abecédo“ (v nemščini kerstili so jo Cebin'scher Lehrkasten); ta učni pripomoček je za nauk pri branji kaj zelo koristen in zraven za mladino tudi še zabaven. Privoščili bi kaj takega vsaki šoli. Blagi gosp. P. Cebin je pričel tek svojega učiteljstva v

*) Nam bode jako drago.

naši dolini in sosesčini; on se spominja torej naših krajev še vedno z veseljem, kar je pokazal tudi z lepim naši šoli poklonjenim darom. Vpisali smo sicer ime blagega daritelja v zgodovinske bukve naše šole; vendar pa mislimo, da storimo le po dolžnosti, ako se za ta koristni in mični darek v imenu naše šole in njene mladine g. Cebin-u serčno zahvaljujemo.

Jos. Levčnik.

Iz Ljubljane. Svetli cesar imenovali so novo ministerstvo, v katerem je dr. Jožef Jireček (znani češki pisatelj) minister za nauk in bogočastje.

— Ker bode po ministerskem ukazu od 22. dec. preteč. l. s št. 10447 ukaz od 12. jul. 1869. l. s št. 6299 in 15. nov. 1869. l. s št. 10864 o izobraževaliških za učitelje in učiteljice in o preskušnjah za učitelje v ljudskih in meščanskih šolah tudi za Kranjsko veljaven, je c. k. deželni šolski svet ukrenil 1) da naj se to vsem ljudskim učiteljem na Kranjskem naznani, 2) da so se (po §. 38. p. 14. maja l. 1869.) ministerstvu za bogočastje in nauk nasvetovali udje za komisijo teh preskušenj, 3) da naj se okrajne šolske svete vpraša o napravi izobraževališč za učiteljice.

— Učiteljsko društvo za Kranjsko. K učiteljskemu društvu za Kranjsko je gospod dr. Janez Bleiweis pristopil s tim-le častilnim dopisom 1. t. m.: „Slavno predsedništvo! V prilogi pošiljam Vam 5 gold. kot ud častitega učiteljskega društva. Želeč častitemu društvu srečen napredek na blagor slovenskemu narodu bodem vsigdar rad pomogel, kolikor mala moja moč premore, vsaj so tudi „Novice“ bile prvi slovenski časnik, ki so že 1844. l. v svoje krilo jemale silo važno ljudsko šolo“.

Pristopili so še milostivi gospod dr. Janez Zlat. Pogačar, stolni prošt, ud c. k. deželnega šolskega svetovalstva i. t. d. v Ljubljani z 1 gl. vpisnine in z 2 gold. letnine za l. 1871., Gaber Jožef, učitelj iz Loke (na Štirnškem) kot podporni ud z 1 gold. vpisnine. Plačali so g. g.: Marn Jožef, c. k. niže gimnazije katehet in c. k. više gimn. profesor v Ljubljani za l. 1871. — 2 gold.; Šturm Vaclav in Schönbrun France, oba iz Metlike za l. 1870. po 1 gold.; Germ Matej iz Adlešič, Kavšek Jožef iz Vinice, Muhič France z Verha in Juvan Jožef iz Černomlja za l. 1871. po 1 gold.; Borštnik Pavel iz Preloke in Kenda France iz Semiča za l. 1870. po 1 gold.; Bezeg Anton iz Sostrovega za l. 1871. — 1 gold.

— Društvo v pomoč učiteljem, njihovim udovam in sirotam. Plačali so gg.: Božič Leopold iz Planine, Božič Ignaci iz Loškega Potoka in Martin Zarnik iz Kroke za l. 1871. po 6 gl. Juh Matej še 1 gl. za l. 1871. (po §. 8. n. dr. pr.)

Prememba v učiteljskem stanu.

Službo v Šent-Jurju poleg Kranja je dobil g. Anton Knušič, učitelj v Dolnji Vasi na Kočevkem.

 Današnjemu listu pridjana je predbrojka na „Pedagogijski biblioteku za pučke (ljudske) učitelje“, ki jo bodejo izdajali naši verli sobrati učitelji v Zagrebu.